

CASUS CONSCIENTIAE

DE MANDATO

EMINENTISSIMI ET REVERENDI D. D.

TIT. S. CRUCIS IN HIERUSALYM. S. P. PRESB. CARD.

PROSPERI LAMBERTINI

BONONIAE ARCHIEP. AC S. R. I. PRINCIPIS.

DEINDE SS. DOMINI NOSTRI PAPAE

BENEDICTI XIV.

PROPOSITI, ATQUE RESOLUTI

de ob innumeris mensis temporibus

Opus Confessarii omnibus atque animarum curam
generibus peritiae ac necessarium.

Cui subnectuntur Appendix duo, ac Index terminus, quae in libris
Casibus reperiuntur.

SECUNDA EDITIO HISPANA

FONDO BIBLIOTECA PUBLICA
DE
D. LEON

MARITIM: Apud Viduam Blizsi Sanchez. Anno 1822

39195

ANNO MDCCXXXII.

MENSE JANUARI.

CASI.

Parochus parum studiorum amans, & nesciens quid agere debet primis horis nocturnis, frequentat domum cujusdam Parochiani, in qua coram pluribus instituit sermones scurriles. Quæritur, an graviter peccet, & in quot speciebus?

Respondeo ad primam quæsiti partem, Parochum, attenta præcise scurrilitate sermonum, per se peccare solum venialiter. Ratio est, quia scurrilitas per se loquendo, sive in verbis, sive in gestibus sita sit, dicit semper aliquam inhonestatem, sicque per se semper importat culpam venialem; ergo attenta præcise scurrilitate verborum, peccabit venialiter. Ita Lacroix, Escobar, &c. Dixi *attenta præcise scurrilitate verborum*, quia si per exiguum amorem erga studium redderetur Parochus ad sua ministeria obeunda insufficientis, clarum est peccare lethaliter. Dixi etiam *per se*, quia per accidens poterit mortaliter peccare, ut ex responsione ad secundam p. quæsiti.

Respondeo ad secundam partem. Parochum peccare peccato scandali, & contra illam virtutem, cui scurrilia opponuntur. Ratio est, quia cum Parochus teneatur pascere populum exemplo, & sit lux super candelabrum posita, scurrilia proferendo coram Parochianis, idem est, ac illos ad ralia, vel similia allicere, & invitare, in quo consistit scandali malitia, & proxima occasio ruinæ spiritualis proximi. Hoc peccatum scandali mortale erit, si Parochiani ex prolatione scurrilium occasionem sumant mortaliter peccandi, ut docent DD. de verbo jocosum prolato à religioso coram foeminis, quæ inde occasionem mortalis peccati sumere possint, quod facile evenire posset in Parocho, tum attenta obligatione pascendi populum exemplo, tum quia nugæ in ore sæcularium, blasphemix sunt in ore Sacerdotum, ait S. Bernardus. Veniale vero peccatum erit, si Parochianis occasio ruinæ venialis tantum præbeatur. Ultra peccatum scandali peccaret contra castitatem Deo promissam, si verba scurrilia fierent causa delectationis veneræ, & sic semper esset mortale; peccaret contra justitiam si scurrilitas proximi famam denigraret, vel venialiter, vel mortaliter, attenta qualitate materiæ, & sic discurrendo de aliis materiis; circa quas

scur-

scurrilitas versaretur. Hæc communia sunt apud omnes.

CAS. II. Capellanus ~~paras~~ habens eleemosynas pro missis celebrandis, sæpe suadet Pœnitentibus, medium tutius ad consequendam æternam salutem esse dationem eleemosynarum pro celebrandis Missis in suffragium animarum Purgatorii. Q. an recte agat, vel sit reprehendendus.

Respondeo. Capellanus esse reprehendendum. Primo, quia falsum dicitur; licet enim datio eleemosynæ pro Missis celebrandis in suffragium Animarum Purgatorii sit medium valde utile ad salutem consequendam, cum sit opus charitatis, & misericordiæ, & consequenter opus meritorium, si concurrant circumstantiæ ad meritum requisitæ, ut docent DD. agentes de eleemosyna; attamen non est medium tutius, ita ut præferendum sit observantiæ mandatorum Dei. Tutius enim est ad salutem consequendam mandata servare, quam ex liberalitate eleemosynas impertiri, cum dixerit Christus: *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata.* Secundo est reprehendendus, quia ex circumstantiis casus, cum raras habeat eleemosynas, satis aperte colligitur talem eleemosynarum suasionem, & quidem frequentem non procedere ex pura charitate erga Animas Purgatorii, sed potius ex motivo cupiditatis, & avaritiæ, à qua quam maxime abhorreere debent Clerici juxta sacros Canones. Hinc S. Carolus in institutionibus, quas habet in ordine ad administrationem Sacramenti Pœnitentiæ exprobrat pœnitentiis Missarum celebrandarum à Confessario impositas, cum facile valeant avaritiæ suspicionem generare. Similiter in ultima Synodo Dœcesana de Sacramento Pœnitentiæ habetur: *Sint cauti Confessarii in imponendis pœnitentiis pecuniariis, ne venalis Sacramenti suspicio nascatur.* Dicendum ergo esse reprehendendum.

CAS. III. Confessarius simplex ex incuria circa suum ministerium non advertens expirasse tempus potestatis sibi concessæ ad excipiendas Confessiones Sacramentales, per duos menses plures exceptit. Q. an ullam incurrit pœnam Ecclesiasticam.

Respondeo. Nullam pœnam Ecclesiasticam incurrisse. Ratio est, quia non est in jure communi, neque in Synodo Dœcesana expressa aliqua pœna Ecclesiastica contra Sacerdotes audientes Confessiones sine jurisdictione, & approbatione sui Ordinarii, consequenter neque erit contra Confessarium, de quo in casu. Est tamen certum, quod potest graviter Episcopus punire Sacerdotem audientem Confessiones sine jurisdictione, & approbatione ab ipso reportata, ut testatur Pignat. tom. 6. cons. 1. q. 4. dicens transgressorem esse castigandum arbitrarie ab Ordinario, sicque posset graviter etiam punire Confessarium in casu, si ei constat de incuria graviter culpabili.

MENSE FEBRUARII.

CAS. I. Sacerdos pulsabat citharam, vel aliud instrumentum alliciens ad choreas ducendas in domo cujusdam amici, quod dum audirent juvenes, & puellæ vicinæ convenerunt ad instituendas varias saltationes, & iste, tum precibus, tum oblatione munerum victus, pulsationem prosecutus est usque ad finem noctis. Q. an peccaverit, & ullam censuram incurrit.

Res-

Respondeo. Sacerdotem in casu peccasse mortaliter, & pœnam suspensionis ipso facto incurrisse. Ratio primæ part. est, quia licet pulsare citharam in domo cujusdam amici non sit peccatum, in Sacerdote tamen pulsare citharam ad instituendas saltationes juvenes inter & puellas, à gravi peccato non potest excusari. Etenim cum sit prohibitum Clericis choreis interesse, & quidem sub gravi, ut colligitur ex Trid. sess. 21. cap. 1. ubi statuit Sancta Synodus, *ut quæ alias à Summis Pontificibus, & Sacris Concil. de Clericorum vita, & honestate retinenda, de luxu, choreis, &c. sancita sunt, in posterum eiusdem pœnis, vel majoribus, arbitrio Ordinarii imponendis observentur,* sequitur à fortiori, prohibitum esse Clericis choreis interesse citharizando, cum sic idem sit choreas tot malorum origines procurare, & promovere. Si autem est prohibitum, & quidem sub gravi, ut patet ex sensu verborum Tridentini, jam graviter deliquit noster Sacerdos, cum fecerit contra prohibitionem sub gravi obligantem. Neque dicatur per accidens juvenes, & puellas ad saltationes instituendas accessisse, per quod videtur à peccato excusandus noster Sacerdos. Cont. est. Do per accidens accessisse, attamen statim ac Sacerdos advertit ad chorearum institutionem, debebat citharæ pulsationi finem imponere, non vero precibus, & munerum oblatione flecti ad annuendum juvenum, & puellarum votis de choreis instituendis, reclamante conscientia, per quod magis apparet Sacerdotis grave peccatum.

Ratio secundæ partis aperte constat ex Synodo Dœcesana, lib. 3. de vita, & honestate Cleric. cap. 1. ubi habentur: *Musica instrumenta in choreis pulsare nec audeant sub pœna suspensionis ipso facto incurrenda.* Quare si hujus pœnæ notitia non caruit Sacerdos, illam incurrit.

CAS. II. Diaconus vocatus à Parocho in die Purificationis B. M. ad obeundum munus suum, renuit obedire; unde cum populi admiratione omititur cantus Missæ cum Ministris. Q. an graviter, & in qua specie peccati deliquerit.

Respondeo. Graviter peccasse Diaconum saltem peccato scandali, & inobedientiæ. Ratio est, quia cum Clerici aliquando teneantur exercere actus Ordinis suscepti, ut omnes DD. una voce fatentur; sequitur specialem obligationem exercendi actum Diaconatus habuisse Diaconum nostrum vocatum in die Purificationis ad munus suum obeundum; cum ex una parte tunc nullus alter adesset, qui tale munus posset præstare, ut colligitur ex terminis casus, & ex alia parte omnia jam essent parata propter Missæ cantum de more. Si autem, attenda tali circumstantia, habuit specialem obligationem exercendi munus suum, sequitur ipsum peccasse, cum à Parocho vocatus, officium suum præstare renuerit; & quia tale peccatum ex natura sua præbuit occasionem Parochianis male judicandi de Ecclesiasticis, & detrahendi de personis Deo dicatis, & parvi, immo nihili pendendi functiones Ecclesiæ, & Sacras Cæremonias, sequitur etiam peccasse graviter, & quidem peccato scandali, ut patet, & inobedientiæ, cum Parochus sit Pastor, & superior. Dixi *saltem*, quia secundum diversas circumstantias, quæ in facto possent occurrere, posset esse etiam alterius peccati reus.

CAS. III. Dum duo Tonsura initiati luderent aleis, jurgium ex fraudibus in-

vi-

vicem in ludo patris, inter se excitarunt, & se percusserunt, non advertentes poenam censuræ, quam incurrebant. Q. an vera illam incurrerint.

Respondeo. Cum distinctione (prius tamen supponendo illos tonsura initiatos esse puberes, consequenter non exemptos à poena excommunicationis, ut sunt impuberes per cap. 1. & 2. *de delictis puerorum*) vel percussio talis fuit, ut fuerit peccatum mortale, tum interne, tum externe; vel non: si non, censuram non incurrerunt, quia excommunicatio, cum sit poena gravis, grave peccatum supponit; & cum sit poena Ecclesiastica, supponit peccatum externe grave, cum peccata mere interna soli Deo punienda relinquantur; si vero peccatum fuit mortale, tum externe, tum interne, iterum distinguo: vel non advertentia fuit vincibilis, vel invincibilis; si invincibilis, quatenus antea nullam habuerint advertentiam ad statum Clericalem, vel nullum subortum fuerit dubium tempore rixæ, tunc censuram non incurrerunt; quia ut testantur Sanchez, & Suarez, quæ dicuntur de ignorantia excusante à peccato, & à poena, valent etiam de inadvertentia, & oblivione; unde si ignorantia invincibilis excusat, ita & inadvertentia invincibilis, cum qua non stat contumacia; si vero inadvertentia fuit vincibilis, excommunicationem incurrerunt propter oppositam rationem.

MENSE MARTII.

CAS. I. **C**UM quidam Concionator in omnibus Ecclesiis, ad quas missus fuerat in Montanis, ardore magno semper prædicaret Jejunium; Parochus, apud quem sumere debebat refectionem, præparavit ipsi pro prandio solam polentam ex farina castanearum confectam, dicens, nullum alium esse cibum in Montanis; unde Concionator sequenti die, nedum desit consuetam concionem facere, sed & laxavit habenas, dicendo, Montium incolæ ad nullum Jejunium teneri. Q. an sit laudandus Parochus, & condemnandus Concionator.

Respondeo. Parochum laudandum, Concionatorem reprehendum. Ratio primæ partis est, quia, stando terminis casus, Parochus pure ex joco ita se gessit cum Concionatore, ut hic practice cognita qualitate ciborum, quibus communiter vescuntur habitantes in Montanis, populum suum miserum, & sola polenta ex necessitate contentum, solita rigida concione jejunii scrupulis non augetet; si autem ex joco ita se gessit, & ut sic consuleret quieti suæ Parochiæ, quis non videt esse potius laudandum? Ratio secundæ partis est, quia Concionator generaliter asserendo Montium incolæ ad nullum jejunium teneri, falsum docuit; etenim licet Montium incolæ, qui unice castanearum polenta vescuntur, non teneantur ad jejunium, sicuti non tenentur, ut docet Tambur. cum aliis, qui unice pane, & aqua, vel etiam vino vescuntur, cum tales sufficiens prandium habere non videantur, quod à fortiori videtur militare de sola polenta, quæ quidem cibus est satiativus, sed experientia parum nutritivus; tamen dantur aliqui in Montanis, qui cum unice polenta non sint contenti, sed aliis cibis vescantur, certe à lege jejunii non eximuntur. Reprehendus est ergo Concionator, quia sic generaliter loquendo, falsum dixit.

CAS.

CAS. II. Fures, nocte præcedenti diem Festum furati sunt à Sacratio omnia Indumenta sacra, præter illa coloris nigri. Q. an Parochus, mane sequenti ad satisfaciendum votis Populi possit illis uti, immo teneatur.

Respondeo. Præmissa narratione furti, ad tollendam admirationem in populo, & data impossibilitate habendi Vestes, die festo secundum Rubricas proportionatas, posse, & teneri celebrare. Ratio primæ partis est, quia ex una parte quoad colores paramentorum, non apparet latum esse grave præceptum, teste Suarez de Sacr. & Homob. de exam. Eccl. p. 1. q. 144. quod si in Missali certi colores pro certis temporibus statuuntur, est solum regula directiva; ex alia parte adest rationabilis causa, quæ est obligatio satisfaciendi præcepto in ordine ad Sacrum, tum in Parocho, tum in populo, quæ causa sufficit, ne Parochus etiam venialiter peccet, ut peccaret rationabili causa existente, cum faceret contra Rubricas ratione magnæ convenientiæ receptas, & per ipsum bonus ordo turbaretur. Ita Gavant. Diana. Tambur. Ratio secundæ partis est, quia si rationabili existente causa, nec venialiter Parochus peccaret tali utendo paramento, jam urget præceptum audiendi Sacrum: si urget, non est cur Parochus non teneatur cum talibus paramentis Missam celebrare pro præcepti adimplerione.

CAS. III. Ceciderat ex rupe Saba, cum esset ebrius: vocatur Confessarius ad eum sensibus destitutum, & creditum proxime moriturum, absolvendum. Q. an, si iste illum intelligat ebrium, possit eum absolvere.

Respondeo. Cum distinctione, vel Parochus est moraliter certus, quod Saba, qui est sensibus destitutus, & titulo ebrietatis rationis impos, è rupe ceciderit in peccato, puta quia solitus fuerit se inebriare, & pluries correptus noluit emendari, & tunc dico neque sub conditione esse absolvendum, eo quia Saba nullo modo potest prudenter præsumi attritus, & sine attritione saltem præsumpta nullo modo impendi potest absolutio. Ita communiter teste Tambur. qui tamen quasi oppositum sentit. Vel non est moraliter certus quod Saba ceciderit in statu peccati, eo quia, cum Christiane vixerit, nec ebrietatis vitio fuerit devictus, præsumi potest non culpabiliter se inebriasse, sed per accidens, tunc secundum benigniorem sententiam recentiorum ex præsumpta attritione, posita conditione *si es capax*: dico posse absolvi.

MENSE APRILIS.

CAS. I. **I**N Brevis Sacræ Pœnitentiariæ committitur Viro discreto, vel supplicanti Confessario, facultas dispensandi super impedimento affinitatis, orto ex copula cum Matre mulieris ducendæ, at dum Commissarius exequitur commissionem, detegit copulam fuisse cum Sorore, & ex errore Scribentis fuisse supplicatum pro dispensatione super impedimento orto ex copula cum Matre. Q. an possit exequi Breve, vel aliud debeat procurari.

Respondeo. Posse exequi. Ratio est, quia licet ad valorem dispensationis ex-

B

pri-

primi debeat, an affinitas sit in linea transversali, ut docent Sanchez, De Just. & Reinf. eo quia vel non datur dispensatio in linea recta affinitatis ex copula licita, vel ducere affinem in linea recta indecentius sit, quam in linea transversali: Quando tamen affinitas oritur ex copula illicita, non est necessaria expressio lineae rectae, vel transversalis; cum ex copula illicita non oriatur major notabiliter reverentiae obligatio ex linea recta, quam ex transversa, ut docent citat. DD. sed in casu affinitas orta est ex copula illicita: ergo non fuit necessaria expressio lineae; si autem haec expressio non fuit necessaria, sequitur expressionem unius lineae pro alia non vitare dispensationem: cum sic vitium non sit circa necessario in supplicatione exprimenda. Reinf. tom. 4. p. 181. num. 198.

CAS. II. Drusilla sciens, Maritum suum coitum habere frequentem cum Belluis, vellet ab eo separari; unde consulit Confessarium, an sibi liceat procurare divortium. Q. quid iste debeat illi respondere.

Respondeo. Pro veritate debere respondere Drusillae ei licere procurare divortium, quoad thorum, & habitationem. Ratio est, quia etiam per copulam bestialem, & bestialitatem, sive activam, sive passivam caro dividitur in aliam carnem contra Matrimonii fidem, exigentem ut sint duo in carne una. Ita Sanchez, Pont. Covar. Girib. Dixi *pro veritate*, quia Confessarius debet mulierem hortari, ne divortium procuret, propter inconvenientia, quae inde sequuntur.

CAS. III. Syrus novit, Uxorem suam fuisse vi, & dolo corruptam a Pasquali, unde minis ab hoc exigit pretium adulterii. Q. an Pasqualis in conscientia teneatur hoc dare.

Respondeo. Non teneri. Ratio est, quia injuria irrogata Marito, non est pecuniae restitutione comparabilis, sed solum satisfactione exhibenda per signa doloris, & per veniam petitionem, ita exigente Marito, secus non exigente, cum talis satisfactio potius pudorem, & verecundiam afferret Marito, unde nihil solvere tenetur Marito, maxime cum hoc in jure reprobatur, ne Maritus videatur suae Uxori lenocinium facere. Les. Lug. Girib. de rest. tract. 2. dub. 8.

M E N S E M A I I.

CAS. I. Parochus in Diocesi sciens, Parochianum suum largiri quotannis eleemosynam pinguem Templo B. M. dicto de S. Luca, propriae vero Ecclesiae nil fere conferre, ipsum acriter objurgat, dicens, ejus obligationem esse erga istam, non erga illud. Q. an ullam patriverit culpam, & in qua specie, si patriverit.

Respondeo. Generaliter loquendo, & praescindendo a particularibus circumstantiis, cum sermo sit de eleemosyna libera, ut patet, cum sit de eleemosyna pingui, peccare Parochum. Ratio est, quia Parochus noster acriter objurgando Parochianum, absque causa illum offendit; etenim talem eleemosynam elargiendo Templo B. V. dicto de S. Luca, nulli facere injuriam, sed ex mera devotione hoc ageret, maxime cum etiam Ecclesiae Parochiali aliquam, licet tenuem, faceret eleemosynam, ut colligitur ex illius

ver-

verbis propriae Ecclesiae nil fere conferre; si autem nulli faceret injuriam, clare constat non esse objurgatione dignum, sicque Parochum illum acriter objurgando male agere, & peccare. Hoc peccatum esset contra justitiam, ut patet; esset contra mansuetudinem, cum sit Parochus; alias etiam specie malitias habere posset juxta diversum objurgandi finem, cum finis specificet actum.

CAS. II. Sacerdos nullam fere praeparationem Sacro praemittens, ut plurimum hoc distracte celebrat, & raro habet intentionem actualem consecrandi. Q. an lethaliter aliquando peccet.

Respondeo. Nullam Sacro praeparationem praemittendo, cujus nomine orationes juxta rubricam Missalis intelliguntur, per se loquendo non peccare graviter, eo quia illa verba *pro temporis opportunitate*, quae habentur in rubrica, satis denotant nullum adesse praecipuum illas preces recitandi, ut not. Girib. & Tamb. de Sacrificio Missae; si autem non est praecipuum, neque est peccatum. Dixi per se loquendo, quia si ex omissione talis praeparationis per accidens sequatur distractio in celebratione, ut colligitur ex terminis casus, tunc posset graviter peccare, si distractio esset notabilis, eo quia nolens se praeparare, sciens ex tali omissione oriri notabilem distractionem in celebratione Sacrificii, idem esset ac velle talem notabilem distractionem in causa, quod est velle peccatum; Etenim si in Missa notabilis distractio actualiter voluntaria in Canone, vel consecratione, aut sumptione, est peccatum grave: ut DD. asserunt cum Tambur. tum propter magnam irreverentiam in Sacrificio, quo quis profiteretur Deum esse summe venerandum, tum propter periculum errandi, quod practice vix abfuerit; ita erit peccatum grave talis notabilis distractio voluntaria solum in causa. Quod tamen non militat de intentione actuali, cum ad Eucharistiam valide, & licite conficiendam sufficiat, juxta communissimam, intentio mere virtualis, qua sane etiam deficiente, nedum graviter peccaret, sed nec Eucharistiam conficeret.

CAS. III. Parentes cujusdam Viduae clausam eam tenent in domo, & aliquando eam verberant, ut desistat a proposito ducendi in Maritum Juvenem pauperem, & conditionis sapientis infamiam. Q. an possint excusari a gravi.

Respondeo. Posse excusari. Ratio est, quia ex una parte cum non possit sine peccato filia contrahere cum infami ex cujus matrimonio sequitur familiae dedecus, & ad dedecus consequuntur scandala, & discordiae, ita Parentes illud possunt impedire, absque violatione libertatis Matrimonii: cum filii liberi tantum sint ad contrahendum sine peccato, ut expresse docet Layman de spons. tract. 10. p. 1. cap. 2. & ex alia p. cum parentes habeant naturalem potestatem, & jus moderatis coercionibus filios corrigendi, etiam in vinculis privatum detinendo, & moderate verberando, ut sentit cum D. Thom. Leand. in 4. praecipr. Decal. disp. 7. q. 6. & 7. satis infertur: posse etiam tenere clausam filiam in domo, & aliquando moderate verberare, ne peccet sic contrahendo. Neque obstat filiam esse Viduam, quia si potestas taliter coercendi extenditur ad filios emancipatos, & hoc jure sanguinis, ut testatur Bossius innumeros allegans DD., etiam extenditur ad filiam

B 2

li-

licet Viduam, quæ parentibus subjecta supponitur. Melius tamen agerent Parentes Judicis auctoritatem implorando; cum difficile sit, agendo de verberibus, moderate se gerere erga filiam, tum attenda qualitate sexus, tum attenda parentum indignatione.

MENSE JUNII.

CAS. I. **A**rchipresbyter, propter expensas factas in Visitatione sui Ordinarium, voluit à Parochis sui Plebanatus, titulo majoris incommodi à se passi, plusquam justa taxa permitteret. Q. an possit retinere quod obtinuit.

Respondeo: Non posse retinere. Tum quia illud majus incommodum est onus annexum oneri Archipresbyteratus; unde illud de jure pati tenetur, tum quia ex terminis casus habetur, quod taxa fuerit justa, & quod aliquid voluit supra justam taxam. Hoc dato clare constat, illud plus esse injuste volitum, & retentum, cum omne volitum supra justum, sit injustum; injuste autem volitum nequit juste retineri.

CAS. II. Unus ex dictis Parochis obligavit suos Parochianos sibi aliquod contribuere pro præfatis expensis. Q. an licite.

Respondeo. Illicite se gessisse. Ratio deducitur ex Barbos. de offic. & potest. Episc. alleg. 73. referente Decretum S. C. in quo habetur, *si esset consuetudo, ut Communitates procurarent Episcopum visitantem, servanda est, quamdiu voluerint, ipsæ tamen cogendæ non sunt, si recusent.* Ex quibus verbis inferitur, si illicite agerent Parochi obligando Laicos ad ministranda victualia Episcopo visitanti, si adesset ministrandi consuetudo, multo magis illicite ageret Parochus, ubi talis consuetudo non est.

CAS. III. Alter ex eisdem dixit pluribus, & in Diocesi, & in civitate, quemdam ex Convisitatoribus deputatis fuisse nimis rigidum, scrupulosum, & malo animo affectum contra se in Decretis conditis, licet revera decreverit solum, quod ejus officium, & necessitas Parocciæ postulabat. Q. an graviter peccaverit, & sit obligandus ad canendam palinodiam, seu se retractandum.

Respondeo primo. Parochum dicendo quemdam ex convisitatoribus fuisse nimis rigidum, & scrupulosum non peccare graviter, quia sic potius laudat, quam offendat Convisitatorem; cum talia verba apud homines communiter idem sonent, ac esse attentum, & delicatæ conscientiæ. Respondeo secundo. Parochum addendo Convisitatorem esse male affectum contra se in Decretis conditis, graviter peccare. Ratio est, quia idem est, ac dicere fuisse injustum, & ex odio injusta edidisse Decreta, quod est famam proximi denigrare, tum ratione injustitiæ appositæ, dum decreverit solum ea, quæ Parocciæ necessitas postulabat, ut ex terminis casus, tum attenda dignitate personæ, morum integritate, & doctrina præstantis, utpote in partem ardui negotii pastoralis Visitationis ab Ordinario delectæ; quod maxime in detractio attendendum est, cum sæpe detractio levis in se, gravis evadat attenda personæ qualitate, ut ex Less. Andreas à Mat. Dei. Respondeo tertio: Obligandum esse ad se retractandum, cum hæc sit detractoris obligatio.

MEN-

MENSE JULII.

CAS. I. **D**istulit Agricola contra voluntatem Domini metere triticum: interea cecidit grando, quæ totam fere devoravit messem. Q. ad quam compensationem Agricola sit obligandus.

Respondeo cum distinctione: Vel Agricola fuit in mora theologicæ culpabili, sufficiente ad grave peccatum, vel non. Si primum, obligandus est Agricola ad compensandum damnum ad ratam partis speratæ messis, arbitrio viri prudentis, & periti, quia fuit vera causa damni. Ita communiter. Si non fuit in mora culpabili, quatenus triticum nondum esset aptum ad messem, vel quia impotens esset ad habendos operarios, & similia, & sic ad nihil est obligandus Agricola, quia damnum mere ex accidenti evenit, & Domini imperium de tritico metendo erat irrationabile; ad damnum autem mere causuale neminem teneri, est sententia communis.

CAS. II. Callixtus egens mille libris, censum constituit super prædium reddere solitum triginta dumtaxat annuas, & obligat se ad dandum quotannis alias decem, vel viginii, quas eruet ex industria sua. Q. an iste contractus sit illicitus.

Respondeo esse illicitum. Ratio est, quia ille contractus est illicitus, in quo committitur usura, sed in præfato contractu ita est; etenim census iste saltem partialiter fundatur super personam, considerando industriam, ut fructum personæ, census autem fundatus supra personam sceneratitius est, ut constat ex Bulla Pii V. *Cum onus apostolicæ servitutis, quæ sceneratitios judicat census non fundatos supra rem immobilem; cujusmodi sane non est persona.*

CAS. III. Mutuaverat Proculus Florianus centum aureos, & accepit ab eodem in pignus prædiunculum, ex quo mutuarius nullum capiebat fructum; ac mutuans ita coluit, ut non paucos perciperet. Q. an iste, deductis expensis, & labore, debeat illos in sortem sibi debitam computare.

Respondeo. Fructus prædiunculi debere computare in sortem sibi debitam: sunt enim fructus naturales agri, qui detractis expensis, pertinent ad Dominum agri, qui in casu est Florianus mutuarius, qui unice prædiunculum tradidit in pignus Proculo ob sui crediti securitatem, non alia ratione. Ita communit. Cont. Sotum.

MENSE AUGUSTI.

CAS. I. **C**apellanus cujusdam Oratorii jussus à Patrono procuravit tempore Visitationis commodari sibi varia indumenta sacra ab aliis, ne Visitatores conderent aliquod Decretum indecorum Patrono. Q. an, & cujusnam criminis reus sit Capellanus?

Respondeo. Peccasse primo contra justitiam, quia, cum Patronus Oratorii, in quo fieri debet Sacrum, teneatur ex justitia providere indumenta sacra apta, & decencia ad Sacrum faciendum, ut ex Barbos. & Diana, & illa non providerit, cum vestes Oratorii supponantur attritæ, ut colligitur ex mandato Patroni, & ex timore Capellani, ne Visitatores conderent aliquod de-

cre-